

Fylkesutvalgets behandling:

Representanten Monica Gåsvatn (H) framsatte følgende endringsforslag:

Kriterium b:

Siste setning strykes.

Votering:

Monica Gåsvatns forslag fikk 3 stemmer og falt (H, FrP).

Avsnittet om støtte til faglige nettverk ble vedtatt med 8 stemmer mot tre stemmer (H, FrP).

Deretter ble høringsuttalelsen som helhet undergitt votering, og denne ble enstemmig vedtatt.

Fylkesutvalgets vedtak 20.10.2016:

Østfold fylkeskommune fremmer følgende høringsuttalelse:

- Det er positivt at en klimatiltaks-støtteordning rettet mot kommuner og fylkeskommuner er etablert, og forutsigbarheten som gis ved at den skal vare i minst fem år
- Totalbeløpet som ble bevilget i første runde på 100 millioner er en god start og vi foreslår en dobling av midlene i 2017, deretter en gradvis opptrapping
- Formålsformuleringen og tildelingskriteriene er vi i hovedsak enige i, med noen presiseringer og forslag
- Basert på erfaringene til Østfold-kommuner, Klima Østfold og Østfold fylkeskommune fra første søknadsrunde foreslår vi ytterligere forbedring av retningslinjene for ordningen utover selve forskriften

En støtteordning rettet mot kommuner og fylkeskommuner er viktig

Kommunene kan gjennom direkte tiltak og gjennom rollene som myndighet og tilrettelegger bidra til en betydelig andel klimagassreduksjoner. Miljødirektoratets rapport *Kunnskapsgrunnlag for lavutslippsutvikling (M229 – 2014)* peker på at «*På veien mot lavutslipp kreves det omstilling og bidrag fra mange aktører, og blant disse står norske kommuner i en særstilling*».

Noen klimatiltak kan *kun* gjennomføres av kommuner og fylkeskommuner, som omlegging til fossilfri kollektivtrafikk, bedret kollektivtilbud, bygging av gang- og sykkelveier, plangrep som utbygging rundt kollektivknutepunkter og som planmyndighet, tilrettelegging for god ressursutnyttelse fra avfall og dessuten kutt i utslipp fra og effektiv energibruk i egen virksomhet.

Noen av tiltakene dekkes av ordningene til Enova, sykkelveimidler fra Statens vegvesen, midler fra bymiljøavtalene eller andre statlige støtteordninger. Det er åpenbart at det trengs en støtteordning som dekker det øvrige, inkludert tiltak som prinsipielt hører innunder eksisterende ordningers mandat, men som likevel nedprioriteres.

Østfold fylkeskommune og Klima Østfold mener det er viktig og svært velkomment at Klimasats-ordningen er etablert og vi ønsker å fremheve forutsigbarheten som gis ved at det er bestemt at den skal vare i minst fem år.

Støtteordningens beløp bør økes

Selv med knapp tid fra første utlysning frem til frist ble det levert 332 søknader for over 400 millioner fra kommuner og fylkeskommuner på de 100 millionene som ble bevilget i år. Selv med forbehold om at noen av søknadene ikke møter kriteriene og kunne vært rettet til andre støtteprogrammer viser dette at det er et stort potensiale for klimatiltak i kommune-Norge. Det vil være behov for å øke bevilgningene fremover. Vi viser til at tilsvarende ordning i Sverige, Klimatklivet, nylig fikk bevilget 3,5 milliarder svenske kroner for perioden 2015-2020.

Totalbeløpet på 100 millioner som ble bevilget i Klimasats første år er imidlertid en god start og vi foreslår en dobling av midlene for 2017, deretter en gradvis opptrapping.

Formålet med ordningen

Formålet med ordningen er formulert som følger: «*Tilskuddsordningen skal fremme klimatiltak i kommuner og fylkeskommuner ved å støtte prosjekter som bidrar til reduksjon i utslipp av klimagasser og omstilling til lavutslippssamfunnet.*»

Vi mener det er riktig at direkte utslippskutt fremmes tydelig i ordningen; kun med raske kutt og konvertering av utslippskilder kan vi som nasjon oppnå omfattende utslippsreduksjon i tråd med Parisavtalen.

Imidlertid ville en avgrensing til kun direkte klimagasskutt vært en for snever avgrensing av ordningen og det er svært bra at også omstilling til lavutslippssamfunnet spesifiseres i formålet. Dette kan innbefatte både tiltak med store indirekte virkninger og tiltak som bryter ned barrierer som i neste omgang vil gi utslippskutt. Tiltak som planmyndighet kan gi utslippsreduksjoner. Andre eksempler er mobilisering av befolkning og næringsliv i kommuner, kunnskapsbygging internt i organisasjonen, skape etterspørsel etter nye, fornybare løsninger, produksjon av fornybar energi, uttesting av utslippsfrie teknologier og kriterieutvikling med mål om senere innkjøp.

Tildelingskriteriene

Tildelingskriteriene som er på høring er overordnede. «*Kommuner og fylkeskommuner kan få tilskudd til tiltak som oppfyller følgende tildelingskriterier:*

- a) tiltaket skal bidra til reduserte klimagassutslipp*
- b) tiltaket skal være politisk forankret i kommunen*
- c) tilskuddet skal være utløsende for at tiltaket gjennomføres*
- d) dersom tiltaket kan få innvilget støtte fra andre statlige ordninger skal kommunen normalt ha søkt slik støtte*
- e) kommunen må bidra med egeninnsats»*

Kriterium a) Tiltaket skal bidra til reduserte klimagassutslipp

Forskriftsteksten for kriteriet bør inkludere «*..og omstilling til lavutslippssamfunnet*». Høringsnotatets *forklaring* av kriteriet spesifiserer dette, samt forskriften formålsparagraf og det er ingen grunn til at dette ikke kan stå klart og tydelig i selve kriterieformuleringen. Da ryddes eventuell tvil av veien. Behovet for kriteriet er beskrevet over i våre tilbakemeldinger om formålet.

Kriteriet «omstilling til lavutslippssamfunnet» åpner dessuten opp for søknader om tiltak eller initiativ som Miljødirektoratet ikke på forhånd har kunnskap eller forestilling om.

Vi er enig i at potensial for klimagassreduksjon bør beregnes der det er mulig, men at det åpnes for sannsynligjøring gjennom god beskrivelse for tiltak som er ikke kan beregnes.

Så snart som mulig bør Miljødirektoratet publisere retningslinjer for hvordan klimatiltakene skal beregnes. Én sak er beregning av direkte utslippskutt, noe annet er tiltak som gir indirekte utslippsreduksjoner. For sistnevnte finnes det ulike metodiske tilnærminger.

Føringene for tiltaksgruppene i utlysningen vår 2016:

Årlige satsningsområder for tilskuddsordningen skal kunngjøres i utlysningen slik forskriften formulerer det. Vi ønsker å formidle synspunkter på praksisen av kriteriene for tiltaksgruppene ved første utlysning, slik at dette også kan inkluderes i den videre utviklingen av ordningen.

Gjennom retningslinjene og eksemplene ved den første utlysningen vistes det tydelig at man vurderte å gi støtte til en større bredde av tiltak enn det som gir direkte utslippskutt. Dette var svært bra. Noen av eksemplene på dette er:

- Støtte til merkostnad ved bygging av massivtre – massivtrebygging gir indirekte utslippskutt ved at et materiale produsert med lite utslipp erstatter materialer produsert med større utslipp, men utslippsdifferansen skjer et annet geografisk sted enn der bygget settes opp.
- Kunnskapsbygging internt til klimavennlig areal- og transportplanlegging der utslippskuttene vil skje på sikt når kunnskapen settes ut i praksis.
- Mobilisering av befolkning og virksomheter

Retningslinjene på tvers av tiltakstypene i første utlysningen var imidlertid formulert slik at de ikke oppleves som konsistente. Vi håper at følgende tilbakemeldinger vil bidra til ytterligere forbedring av ordningen:

- Kunnskapsbygging ved innhenting av kompetanse var knyttet eksplisitt til Klimavennlig areal- og transportplanlegging, men bør være et mer generelt kriterium slik at man kan søke om midler til kunnskapsbygging også innen andre felt som bidrar til overgangen til lavutslippssamfunnet. Et konkret eksempel her er kompetansebygging for å fremme etterspørselen etter klimaløsninger gjennom offentlige anskaffelser, noe som kan overvinne en vel så stor barriere som selve merkostnadene ved klimaanskaffelser. Dette kunne man argumentert for at omfattes av tiltakstype «3. Klimagassreducerende tiltak i andre sektorer – gjennomføring», men nettopp ordet «gjennomføring» signaliserer at kompetansebygging ikke er omfattet.
- Støtte til bygging av massivtre ble trukket frem som eksempel under beskrivelsen av tiltakstype 3 *Klimagassreducerende tiltak i andre sektorer – gjennomføring*. Østfold fylkeskommune og Klima Østfold er varm tilhenger av tiltaket, men vi savner noen prinsipielle føringer for om det er den indirekte klimagassreduksjonen eller det å skape marked for relativt nye klimaløsninger som er bakgrunnen for tiltakstypen og eksemplene, eller eventuelt begge deler, slik at man tydeligere ser parallellen til andre mulige søknader.
- Det ble stadfestet eksplisitt at ordningen ikke skulle støtte energieffektivisering og Østfold fylkeskommune fikk muntlig forklaring om at årsaken var at dette er Enovas nedslagsfelt. Det sto likevel ikke eksplisitt at andre av Enovas nedslagsfelt er utelukket, som utfasing av fossil oppvarming eller til fornybar energiproduksjon (se dessuten våre kommentarer til

punkt d) om andre statlige støtteordninger). Dette fremstår inkonsistent og det skulle være tilstrekkelig med nettopp klarhet i at Klimasats ikke gir støtte til tiltak som dekkes av andre statlige ordninger. Vi mener for øvrig det gir uheldige signaler å si at energieffektivisering i et bygg med fossil oppvarming kan omfattes av Klimasatsordningen (dette står i Spørsmål og svar-seksjonen). Fossil oppvarming må konverteres til fornybar, ikke flikkes på med energieffektivisering.

- Det finnes barrierer innen både energieffektivisering, fossil oppvarming og fornybar energiproduksjon som Enova ikke svarer på: Nærliggende *støtte til lokal mobilisering og kompetanseheving* av innbyggere, næringsliv og til dels mobilisering internt i kommunens etater. Kommunen har en helt annen nærhet til innbyggere og lokalt næringsliv enn Enova har. Kompetanseheving og holdningsarbeid om klimagassreduksjon for innbyggere og virksomheter i kommunene kunne få støtte i 2016-utlysningen. Når Klimasats så eksplisitt utelukker energieffektivisering vil konsekvensen være at man i mobiliserings- og kompetansehevings-aktiviteter kun bør fokusere på konvertering fra fossilt til fornybart når man først når målgruppene, mens å samtidig mobilisere for energieffektivisering ikke er støtteberettiget. Dette kan også sies å omfatte mobilisering for fornybar strømproduksjon som ikke gir direkte utslippsskutt. Dette fremstår som ulogisk og går imot den overordnede formålet om overgang til lavutslippssamfunnet. Igjen; det å stadfeste at Klimasats ikke gir støtte til tiltak som dekkes av andre statlige ordninger vil være tilstrekkelig: I de fleste tilfeller vil ikke energieffektivisering være aktuelt for Klimasats-søknader, mens kompetanseheving og mobilisering for dette kan være aktuelt da det ikke får støtte fra andre ordninger.

Kriterium b) tiltaket skal være politisk forankret i kommunen

Tiltakene det søkes støtte til bør være politisk forankret i kommunen. Nivået for denne forankringen foreslås å være opp til kommunen, enten det er kommunestyret, i formannskapet, komité, ordfører eller forankring i en vedtatt klima- og energiplan. Høringsnotatet peker på at nivå på forankring bør avhenge av hvor omfattende forpliktelsen fra kommunen er. ØFK og KØ er enige i forslaget, men vi vil anbefale at det utvikles nærmere retningslinjer slik at vi unngår at kommuner bommer på nivået og dermed ikke får søknaden vurdert.

I de kommende utlysningene vil dessuten kommunene være bedre forberedt til å forberede saksfremlegg for forankring av tiltakene, noe som var en utfordring i første utlysning med knappe frister.

Ut fra høringsnotatet ser det ut til at det nå åpnes opp for at interkommunale foretak kan søke. Ved utlysning våren 2016 var det kommuner, fylkeskommuner og kommunale foretak som kunne søke. Det er bra at denne barrieren fjernes. Vi mener dessuten at muligheten for også å inkludere tilfeller av *heleide* kommunale AS i ordningen bør vurderes. Eieform bør ikke forhindre at gode tiltak kan bli utløst av ordningen. Når det gjelder politisk forankring kan en mulig føring være at tiltaket skal være forankret i en politisk målsetting.

Kriterium c) tilskuddet skal være utløsende for at tiltaket gjennomføres

Tilskuddet skal være utløsende for at tiltaket gjennomføres. Midlene bør bidra til å sette i gang tiltak som ellers ikke blir gjennomført. Allerede fullfinansierte tiltak kan ikke få støtte.

Kriteriet er svært forståelig ut fra et prinsipp om å benytte fellesskapets midler der det gir mest utslag. Det kan imidlertid by på utfordringer å argumentere for dette når det skal kombineres med krav til egeninnsats som aller helst skal være vedtatt. Vi mener at «utsløsende» også må kunne forstås som at man får gjennomført mer enn man ellers vil få gjennomført uten Klimasats – I 2016- utlysningen det dobbelte.

Støttesum og andel av totalkostnaden som kan gis i støtte vil framgå av de årlige utlysningene. På basis av første utlysning vil vi mene at 50 % av støttesum for tiltak er et bra utgangspunkt. Videre er det bra at egeninnsats i form av timer teller.

På bakgrunn av første utlysingsrunde vil vi foreslå at beløpsgrensen for støtte til forprosjekt økes (tiltakstypen «Forprosjekter for klimagassreducerende tiltak»). Et øvre støttebeløp på 250.000 kroner samt egenandel på 40 % som i 2016-utlysningen kan være en knapp ramme til enkelte forprosjekter.

Kriterium d) dersom tiltaket kan få innvilget støtte fra andre statlige ordninger skal kommunen normalt ha søkt slik støtte

For tiltak som sannsynligvis er berettiget støtte fra andre statlige ordninger foreslår Miljødirektoratet at det søkes slik støtte, og at dette skal opplyses i søknaden. Dette skal sikre at statlige midler brukes på en best mulig måte. Østfold Fylkeskommune og Klima Østfold støtter dette prinsippet, inkludert at det gis åpning for unntak i særskilte tilfeller, slik høringsnotatet beskriver.

Vi foreslår i tillegg at det etableres en praksis som til enhver tid gir støtte til tiltak som prinsipielt hører inn under andres støtteordninger, men som likevel er utelatt fra disse. For eksempel hører støtte til solceller på offentlige bygg prinsipielt sett innunder Enovas mandat, men Enova har valgt ikke å prioritere støtte til dette på offentlige bygg per nå. Da bør Klimasats kunne støtte dette. «Sakteladeinfrastruktur» er et annet eksempel på denne problemstillingen. Foreslåtte praksis vil sørge for å skape en bredde i tiltak som støttes, samtidig som overlapping og dobbel støtte unngås.

Det bør dessuten etterstrebes en sterkere samkjøring av virkemidler og bedre bistand fra staten i søkeprosessen. Ideelt sett bør en søknad som er sendt til feil ordning kunne videresendes til rette ordning og behandles her. Som et minimum bør de ulike instansene lenke til andres støtteordninger når de omtales.

e) kommunen må bidra med egeninnsats

Maksimal støttesum og andel av totalkostnaden som kan gis i støtte skal framgå av de årlige utlysningene.

Tildelt støtte bør dekke deler av finansieringen av tiltaket. Det må foreligge finansieringsplan for investering og også drift for å sørge for varig virkning av tiltak som får støtte. Maksimal støttesum og andel av totalkostnaden som kan gis i støtte vil framgå av de årlige utlysningene.

Dette er et forståelig krav, men kan være utfordrende i kombinasjon med at støtten skal være utløsende. Det må dermed i noen tilfeller være tilstrekkelig å sannsynliggjøre at kommunen vil bevilge egeninnsats og driftsmidler, slik praksis ved første utlysning var.

Det bør publiseres en veileder med tydelige føringer for hvordan finansieringsplanen skal settes opp, hvordan egne timer skal beregnes og hvordan eksterne aktørers innsats og bidrag skal beregnes.

Støtte til faglige nettverk

Faglige nettverk mellom kommuner, fylkeskommune og fylkesmann er en svært god arena for å samarbeide om og dele erfaringer fra klimaarbeid, samt mulig arena for å forsterke og effektivisere gjennomføringen av klimatiltak. Klima Østfold er et nettverk som arbeider etter denne tilnærmingen og svarer etter det vi kan se på alle kriteriene som ble gitt ved første gangs utlysning.

Forskriften stadfester kun at for tilskudd til nettverk og erfaringsdeling gjelder egne kriterier som vil fremgå av utlysningen. Forskriftsnotatet utdyper: *For nettverkstiltak foreslår Miljødirektoratet at alle søknader som oppfyller minimumskrav spesifisert i utlysningen kan få støtte uten videre prioritering ved første tildeling. Dette vil gi alle kommuner anledning til å komme i gang med kompetansearbeid og erfaringsdeling i nettverk.*

Vi vil anbefale at det stadfestes at tilskudd til nettverk skal gis hvert år. Vi vil dessuten anmode om at kriteriene ikke vil endres vesentlig fra år til år. Nettverkene vil trenge forutsigbarheten og kontinuiteten i å motta slik støtte. Fremfor endringer i kriterier kan det stilles rapporteringskrav til resultater før ny søknad innvilges for å sikre god nytte av midlene. For å begrense det totale støtteomfanget til nettverk kan man fortsette med praksis fra utlysning i 2016 med at én kommune kun kan utløse støtte i ett nettverk.

Andre betraktninger

Østfold fylkeskommune mener at bestemmelsene om *Krav til søknaden, Krav til rapportering og Omgjøring og tilbakebetaling* virker fornuftige og vi har ingen bemerkninger til disse.

Østfold fylkeskommune ser fram til å gjennomføre en rekke klimatiltak i årene som kommer. Klimasats vil bidra til at vi kan utføre et bedre og mer omfattende klimaarbeid enn tidligere.